

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku
Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion
Philostorgiu Kai Theodōru**

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

Dissertatio Secunda, In Loca Quaedam Concilii Nicaeni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

DISSERTATIO SECUNDA,
IN LOCA QUÆDAM
CONCILII NICÆNI.

QUOD Græcorum adagio fertur, Au-
ditores, *δὲ κρῆμλι θάνατος*, id mihi
in veteri & recocto argumento novum
ingenij mei & vestræ patientiæ pericu-
lum facturo ne quis ingerat, plurimum
vereor. Sed ita plerique omnes naturâ compa-
rati sumus, ut quandoque etiam errores nostros
amemus; & ne errasse videamur, veteri errori no-
vi erroris patrocinium paremus. Cum sub ipsum
hujus Academiæ principium mihi disserendi
partes vestra, Eminentissimi Cardinales! autho-
ritas imposuisset, casu nescio, in consilio eam
mihi materiam delegi, quæ in sacris, si non prin-
cipem, proximum saltem à primo locum obtine-
ret, & in qua Græcæ linguæ exercitatio non
proletaria institui posse videbatur. Erant illæ
Alexandri Alexandriæ Episcopi contra Arianos
Epistolæ duæ, quæ in Romana Conciliorum ge-
neralium editione Nicænæ Synodo præmittun-
tur. Quibus pertractandis illud *ἑφθάλμοφανὸς* à
me demonstratum iri sperabam, prudentissimo
vos consilio Græcæ literas in urbem & Eccle-
siam revocare, quarum præsentissimo præsidio
nulla non sacræ eruditionis pars nititur: & frustra
sibi quemquam veram solidamque pollice-
ri doctrinam, sive in arcanis Scripturæ sensibus
erucendis, sive in cognoscendis Conciliorum
Patrumque scitis, nisi animum Græcis literis
probè excultum afferat: Cum earum admini-
culo destitutus sublesta Interpretum fide se-
duci, & avios à vero passim exerrare neces-
sum sit. Hoc instituta tum Dissertationis argu-
mentum cum exequi ob rerum copiam & angus-
tiam temporis non licuerit, reliqua nunc paucis
expositurus benevolentia vestræ fiducia acce-
do. Quod si dum in aliorum *ἀκρίσια* censu-
ram exerceo, vestri limatissimi judicij censuram
rudis hæc & impolita exercitatio meruerit:
τῆς ὑμετέρας ἀνείθετα ἰστορίας, ut magni illius
Areopagitæ verbis utar, *ἰπαυροθώσκαδὲ τὸν ἀκρίσιας
ἀφροντία, ἢ μεταδύναι λόγῳ τῆς μαθεῖν διορθῶν.*
Nunc abruptum primæ Dissertationis filum ad re-
liquam instituta censuræ partem pertendendam con-
necto.

Urget contra Arij blasphemias Alexander
Episcopus, æternam Verbi Dei ex Patre ori-
ginem autoritate Joannis Evangelistæ, qui
in ipso limine Evangelij sui, Verbum in prin-
cipio fuisse; cætera verò omnia deinde per
Verbum facta testatur. Quo loco Evangelistam
arcano & religioso quodam consilio verbum

ἄν, sive, *Erat*, adhibuisse; *ἡμίστως* autem & *ποίη-
σως* nomine abstinuisse docet. Primò, ne is-
dem vocibus de Creatore & creatura uteretur.
Secundò, quòd Verbi æterni productionem
non solum Evangelistarum, sed & Angelorum
intellectum excedere crederet. Tertio, quòd
impium existimaret arcana illa Divinitatis my-
steria, curiosâ peruestigatione subtilius scru-
tari. In cuius loci sensu exprimendo non semel
offenderunt Interpretes: quandoquidem Græ-
ca verba vitio non carent. Illud tantum indi-
cavero, ubi ait: *τὸ ἄν ὑπερβαίνει τῆς τῶν ἡμίστων
διαφοῶν*, vocem illam, *Erat*, universam creatur-
rarum intelligentiam transcendere, haud du-
biè *ἡμίστων* non *ἡμίστων* legendum: quorum hoc
ἄν τῶν ἡμίστων, illud *ἄν τῶν γινέσθαι* deducitur.
Quas quidem voces, licet origine & signifi-
catu affines, sacri & profani Authores cautè
distinguit: cum tamen in vulgatis Justini M.
Eusebij, Epiphaniij, aliorumque editionibus,
sexcentis locis confusas observare liceat. *ἡμι-
σις* enim & *γενῆτων*, ut Proclus libro 2. in *Τι-
μαῖον* ait: *τὸ ἄν τῶν δημιουργῶν πρὸς ἄν* significat
hoc est, creationem & productionem ex nihi-
lo. Unde, ut Justinus Martyr ait in responsio-
nibus ad Græcos: *τὸ γινέσθαι ἢ τὸ ποιεῖσθαι λέξου-
μεν ἢ ταῦτόν, ἕρῳ δὲ ταῦτόν.* Verbo differt, re
ipsa idem est. *ἡμίσσις* autem *συνεχὴ ἀπὸ τῆς πα-
τρὸς.* Hoc est, generatio sive, ut cum vulgo Theo-
logorum loquar, productio viventis à vivente, si-
milis producenti in substantia & natura. Et
γενῆτων, ut apud eundem Justinum habetur, *τὸ γεν-
τῶν γινόμενον*, sive *τὸ γεννητὸς τὸ εἶναι ἔχον*, quod
per modum generationis subsistit. Unde Cle-
mens Alexandrinus, cum *γινέσθαι* nomen promi-
scuè accipi videret etiam pro generatione, quarto
Stromatum libro ita eam distinguit, ut alia sit *τῶν
γεννημάτων*, alia *τῶν γινόμενων*. Scilicet, ne quis
τὸ γενῆτων ἢ γενῆτων confunderet. Unde & Pla-
to principio *Τιμαῖ* disquirendum proponit: *περὶ
τῆς πατρὸς, εἰ γέγονεν ἢ ἀγέννητος ἐστίν.* Factumne sit
universum, an non factum. Hoc est, ut Proclus
explicat, *εἰ γεννητὸς ἢ ἀγέννητος ἢ κτιστός.* Atque ita
antiquissimus ille Italiae Philosophus Ocellus
Lucanus insigni operâ probare instituit, *τὸ πᾶν
ἀνάληθρον εἶναι ἢ ἀγέννητον*, mundum ortu interi-
tue carere. Quod enim vulgò *ἀγέννητον*
passim apud Ocellum scribitur, id contra opti-
mos Vaticanos codices esse deprehendi: cum
quibus aureum illud opusculum diligenter ali-
quando contuli. Rectè igitur universum hoc,

& quicquid rerum creatarum universo continetur, ratione primæ productionis γεννητὸν appellabimus: γεννητὸν verò haud quaquam: quod uni Verbo Aeterno convenit, cui soli Pater Aeternus dixit: υἱός μου εἰ σὺ, ἔγωγε σήμερον γενήσεται σοι; *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Cætera autem omnia, *δι' αὐτῆς ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐγένετο ἕδὴ ἔν, ὃ γέγονεν.* Unde & Pſaltes régius: *αὐτὸς ἀπέθρεξε καὶ ἐτρέφεισας; Ipse dixit, & facta sunt.* Contrà Mundus rectè ἀγέννητος, non autem ἀγέννητος. Filius autem Dei ἀγέννητος, non ἀγέννητος. Quæ fortassis levia videri possent, nisi unius litteræ interstitio rectus Catholica veritatis trames à gravissimorum errorum præcipitiis displiceretur. Unde Joannem Damascenum libro 1. cap. 9. magno hæc studio annotasse videmus: & Epiphanius hæresi 69. Arianos hæc nomina contudentes gravissimè perstrinxit. Quàm bene autem Interpres Anglus, τὰ γινητὰ, *Mortalium* nomine explicet, mox commodiori loco videbimus. Ineptum quoque, quod idem noster Interpres Verbum Aeternum, causam efficientem rerum omnium: τὸ πρῶτον, *gignens* appellat; cum omnis Ariantum astutia in hujusmodi verborum confusione versetur, quæ sanctissimus hic Auctor contrà diligentissimè distinguit. Tutius sanè cum vulgato Bibliorum Interprete, *faciendi & factoris* vocabulo uteretur, novis illis verborum lauticiis relictis, quæ animo sacris litteris innutrito nauſeam commovent. Ita in orationis progressu, ubi Alexander filios per gratiam adoptatos, à Verbo Aeterno, verò & proprio Deo Filio quàm longissimè removel; quoniam hic natura Dei Filius; illi verò, deposito spiritu servitutis, τὸ τῆς υἰοθεσίας λαβόντες πνεῦμα. Hoc est, ut noster Interpres reddidit: *Spiritu adoptionis filiorum assumpto*, filij adoptivi evaduat. Quid ni potius cum divo Paulo ad Rom. 8. v. 15. Spiritu adoptionis accepto: vel, Spiritum adoptionis filiorum accipientes, dixerim? Cum accipere, gratiam donumque Dei præsupponat; sumere autem, sive assumere, propriam quodammodo auctoritatem subindicare videatur. Quod enim Apostolus ait ad Hebr. 5. v. 4. οὐχ' ἑαυτῶν τις λαμβάνει τιμὴν: *Non sibi ipsi quisquam sumit honorem, sed qui vocatur à Deo.* Ita nec gratiam Spiritus Sancti quisquam sibi ipsi sumit, nisi cui data fuerit desuper à Patre luminum, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit. Cui & illud addiderim, quod sub fine pag. 14. Arijaſſeclas πονηροῦ νομίζων σύνοδον, *improborum turbam* potius quàm *Concilium malignantium*, scripturæ verbis reddere maluit

Sed longum foret singula persequi, quoties Interpres Authoris mentem vel divellat, vel invertat, vel pro claris & manifestis dubia & obscura nobis supponat. Proprio ad locum totius Epistolæ, meo quidem iudicio difficillimum, qui principio pag. 15. Romanæ editionis legitur. In quo cum Cimmericas mihi tenebras offusas cernerem, lucem ab aliorum illustri ingenio & conspicuâ doctrinâ petendam ratus, problematis loco illum priori Dissertationi subjunxit. Et vos quidem, Auditores, meminisse existimo, quàm facundam & recon-

ditæ Thologia plenam de sacrosanctæ Trinitatis mysterio orationem tum instituerit magnum illud, quod veneror, doctrinæ ac scientiarum miraculum simul & oraculum. Meministis, inquam, ut ille vere ἀπὸ τοῦ ἐνερπλοῦ, in ipsam divinæ caliginis nubem sese penetraverit. Mihi verò cum caligantis ingenii oculos ad tantam lucem erigere, & debile alarum remigium tam alte explicare non liceat, tutiori consilio terras legam & littora: hoc est, pressius & peticulata cura, Græci contextus verba mentemque rimabor; & quid de hoc loco constituendum videatur, paucis planissime proferam. Ariani, inquit Alexander, ut Christum Deitatis gloria spoliarent, eas voces, eaque Scripturæ loca semper in ore habebant, quæ ad passionem & exinanitionem ejus pertinent, penitus oblitis istorum, quæ ad gloriam & majestatem & æqualitatem cum Patre significandam faciunt. De quorum numero est illud Joan. 10. *Ego & Pater unum sumus.* Cujus loci sententiam Catholicam adversus Arium explicaturus Alexander, hæc ἐπιθήσειν subjungit. Quod quidem Dominus dicit, non Patrem seipsum pronuntians; ἡδὲ τὰς τῆς υἰοθεσίας δύο φύσεις μιανέναι σαφελίζων. Hoc est, ut Interpres ad verbum reddit: *Neque duas secundum hypostasin naturas unam esse declarans*: sed quod Filius, inquit, perfecte paternam similitudinem servat. Quæsum à me fuit, quis sensus illorum verborum: ἡδὲ τὰς τῆς υἰοθεσίας δύο φύσεις μιανέναι σαφελίζων. *Neque duas secundum hypostasin naturas unam esse declarans.* Cum enim hic nequaquam de Incarnationis, sine οὐσιότητος mysterio, & hypostatica Verbi carnisque unionem agatur; sed ad sanctissimæ Trinitatis mysterium, sive ad Θεολογίας locum pertineat, manifeste duas diversas & distinctas Patris & Filii naturas ponere videtur: quod impium Arii dogma erat, cui refellendo tota hæc Epistola opposita est. Quid igitur? num forte ἀλλοιῶς ἰσχυροῦς αὐτοῦ ἐλάκει βρῆσι; sed absit, ut sanctissimum verum hujusmodi labe aspergere quisquam conetur. Mihi vero loci hujus sententiam animo versanti duæ occurrerant rationes, quibus si non explicari, saltem excusari posse videbatur. Videlicet Authorem, ut Ariatorum sententiam refellat, ipsorum sibi voces ac formulas mutari. Vel, si suo sensu, suisque verbis locutum velimus, φύσει, sive naturam pro υἰοθεσίᾳ accepisse: quod forte antiquissimorum Authorum exemplis non caret. Sed dum pressius singula expendo, neutrum mihi loci sensus admittere videtur. Primum enim, suis non Ariatorum verbis cum loqui manifestissimum est. Deinde utenque exempla quis proferat φύσει, sive naturæ vocem pro υἰοθεσίᾳ aliquando acceptam, nihil tamen hæc destina sententiam fulcit: cum ipse φύσει nomen passim usitato Ecclesiæ sensu usurpet: idque mordicus contra Arium tueatur, unam esse eandemque Patris ac Filii naturam, & Verbum φύσει Filium Patris esse. Sicuti è contra contendit Filium non esse τῆς αὐτῆς φύσεως τοῦτε γινωσκόμεναι. Quare superest, ut verba Græca, uti nunc quidem vulgo

leguntur, vel hæreticorum malitiâ, vel insci-
 tiâ Librariorum corrupta dicamus. Quod fa-
 cile concedet, quisquis vestrum non ignorat,
 Auditores, quantum calamitatis & errorum
 utraque pestis sanctorum Patrum scriptis intul-
 erit: quæ gressu nimis libero per Orientem
 aliquando grassabatur, cum dissecâ in hære-
 ses & partium studia Ecclesiâ, malis hujusmo-
 di artibus, sive quisque causæ patrocinium
 quareret. Huic autem loco vitium factum an-
 tiquis historiæ Ecclesiasticæ Interpres Epipha-
 nius Scholasticus liquidò ostendit: quem Græ-
 ca verba non quidem mutata, sed transposito
 articulo, hoc modo olim legisse apparet: *ὅτι
 τὴν ἁποστασίαν δύο φύσεις τῆς αὐτῆς ἰσῆς σαφηνίζου-
 ραυ* **B** *verit.* Neque substantiâ duas naturas,
 quæ est una, declarans. Quem verum & Catholi-
 cum hujus loci sensum esse facile perspicies,
 quisquis hoc modo rem mecum consideraverit,
 Catholicæ Ecclesiæ fides, quæ unum Deum in
 Trinitate, & Trinitatem in Unitate veneratur,
 inter oppositos errorum scopulos, & multipli-
 ces mendaciorum ambages regis via instar,
 medio loco incedit, devitans hinc inde immi-
 nentia hæresium monstra, quæ insano clamore
 veritatem allatrant: ut neque personas cum Sa-
 bellio confundat, neque cum Ario substantiam
 separet. Hanc Catholicæ veritatis cynosuram
 Alexandrum quoque hoc loco sequutum constat,
 qui propositis Christi verbis, duos hinc **C**
 inde adulterinos sensus removens, tertium
 deinde verum & genuinum subjungit. *Ego, in-
 quit, & Pater unum sumus*, non ut se Patrem
 esse affirmaret, quo personarum confusionem,
 & Sabellij *ἰσοπέρα* tollit. Neque ut substantia-
 liter duas naturas, quæ est una, declararet:
 Hoc est, non ut unam ac simplicissimam Patris
 Filiique naturam in duas divideret: quo
 substantiæ separationem ab Ario introductam
 removeret. Tandem sublati hinc inde errorum
 extremis, Catholicam ejus loci mentem sub-
 jicit; videlicet, Filium naturâ Patri per omnia
 similem, & invariata Patris imaginem esse:
 quo ille & unam eandemque Patris & Filii
 naturam, & distinctas prototypi & imaginis
 hypostasies conficitur. Sed hinc mihi aurem quis
 vellicet, & quid *ὅτι τὴν ἁποστασίαν δύο φύσεις* sibi velint, **D**
 haud immeritò querat: cum apud ceteros Ec-
 clesiæ Patres haud facile hujusmodi loquendi
 modum sit reperire. Sed non uno hujus Epi-
 stolæ loco ostendi potest, *ἁποστασίαν* vocabulum
 non tam individuum seu distinctum person-
 alibus proprietatibus subjectum, vel persona-
 lem substantiam Authori nostro significare,
 quam modum subsistendi, quem Justinus Mar-
 tyr, alique Græci Theologi τὸν τρόπον τῆς ὑπαρ-
 ξίας, vel etiam simpliciter, *τῆς ὑπαρξίης* appel-
 lant. Itaque pag. 11. Joannem Evangelistam dicen-
 tem: *In principio erat Verbum, & omnia per ipsum
 facta sunt: τὸ ἰδιόειπνον ἁποστασίαν*, proprium
 ejus substantiæ modum, sive ut Epiphanius
 vertit, propriam ejus substantiam designasse
 ait: ipsum scilicet Verbum, per quod facta
 sunt omnia, fuisse ante omnia & esse sive
 subsistere diversum quid à ceteris omnibus:

quam ille signanter, *ἰδιόειπνον ἁποστασίαν* vocat.
 Quibus paulò post subjungit, mundum ex nihi-
 lo productum, *ἐκ τῆς ἀποστασίας ἡ ἀποστα-
 σίας ἡσίων*, Recentorem habuisse generationem,
 sive, ut Epiphanius ad verbum reddit, *Novellam
 habere substantiam recentemque novitatem*. Ubi
 nihil aliud *ἁποστασίαν* voce intelligi potest, quam
 ipsa *ὑπαρξίς* & existentia. Unde quam modò
τῆς ἁποστασίας ἡσίων, productionem ad existen-
 dum dixit, mox æquipollenti vocabulo *ἡσίων*
 appellat. Et paucis interjectis Filij unigeniti
ἀνεκδιήκτων ἁποστασίαν vocat: de qua Spiritus San-
 ctus prophetico oraculo dixerat: *τὸ ἥμισυ αἰῶ-
 ρις διηγήσεται*, Generationem eius quis enarrabit?
Ubi *ἁποστασίαν* & *ἡσίων* promiscuè pro uno co-
 demque poni quis non videt! Quæ licet in divinis
 sint inseparabilia, in cæteris tamen *ἡσίων ἡσίων*
 via ad *ἁποστασίαν* esse videtur. Verum & illud ex
 locis hæcenus à me productis vos perspexisse
 arbitror, Epiphanium veterem Interpretem,
 ubique *ἁποστασίαν* vocem, non subsistentiam ex
 recepta sanctorum Patrum & Scholæ consue-
 tudine, sed substantiam cum vulgato Biblio-
 rum Interprete reddidisse. Unde & hoc loco,
*τὰς τῆς ἁποστασίας δύο φύσεις, substantiâ liter duas na-
 turas* vertit: Hoc est, quarum utraque diversam
 substantiam, sive subsistendi modum habeat.
 Atque hæc quidem ad difficilem, & verè Gor-
 dium hujus Epistolæ nodum, vel solvendum, vel
 sciendum attuli. Quæ ego doctiorum judicio
 lubens submitto. De quo loco si quis certiora me
 docuerit, ne ille magnam sibi gratiæ mercedem
 apud me promeruerit.
 Ex prædicto Divi Joannis loco probaturus
 Alexander Filium Dei per omnia exprimere
 & referre Patris naturam, ejusque *ἀπαράλλακτον*,
 sive invariata imaginem exhibere, ipsius
 Christi Domini verbis ex eodem Evangelista
 id confirmat, *Qui videt me, videt & Patrem*,
 & subjungit: *ὡσπερ δὲ ἰσὶν πρὸ ἀκλίστου καὶ ἐκεί-
 ης θείας εἰκότος αὐτῆς διακρίθῃ τὸ πατὴρ*. *Quan-
 do quidem Pater per ipsum, velut per speculum pu-
 rissimum idemque animatum, in quo Dei exprimi-
 tur & elucet imago, manifestè cernitur*: ita magno
 verborum apparatu Interpret noster Anglus.
 Vel ut Epiphanius ad verbum: *Tanquam per
 speculum sine macula, & animatum, per divi-
 nam ejus imaginem contempleretur Patrem*. A-
 quibus nec Camerarius Theodoretî Inter-
 pres recedit: *Tanquam per ipsum, velut im-
 maculatum & animale speculum, divinæ ima-
 ginis Pater conspiceretur*. Hæc Interpretes. Quo-
 rum neminem Authoris mentem penetrasse
 præfidenter, sed verè affirmaverim: cum trans-
 posita distinctio Glaucoma ipsis offuderit. Sed
 cum ex levi erroris occasione elegans differen-
 di materies se offerat, illud principio monue-
 rim, quemadmodum nobilissimam Corinthi
 æris mixturam, ex auri aliorumque metallo-
 rum colligatione enatam Veteres prædiderit:
 ita ex variis divinatorum eloquiorum conflatis
 inter se & contestellatis locis, tanquam ex auro
 probato septies, pulcherrimum illum & verè
 aureum sanctorum Patrum loquendi characte-
 rem existere. Quem qui in rerum sacrarum
 tracta-

tractatione negligunt, illi plerumque persua-
 sibilibus humana sapientie verbis turgidi,
 ostensione autem spiritus & virtutis destituti,
 Æs sonans, ut Apostoli verbis utar, & cymba-
 lum timidus evadunt. Mihi autem inter cæ-
 tera sanctorum Patrum monumenta, quæ nunc
 ad manum sunt Alexandri Epistolæ pulcherri-
 mam vermiculati vel Mustivi operis speciem
 referre videntur. Ita perpetuis sacre Scripturæ
 emblematis interlinctis relucet. Quod præ
 cæteris, vel unus hic locus luculenter ostendit.
 Cum enim Sapientie cap. 7. inter alia innume-
 ra elogia, Sapientia divinâ vocetur ἀναγνώσιμα
 φωτός αἰθέρα, καὶ ἰσοπέσοι ἀετλίδων τῆς τοῦ θεοῦ ἐπι-
 γείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ: hoc est:
 Candor lucis æternæ, & Speculum sine macula
 Dei majestatis, & Imago bonitatis illius: Quis B
 non videt divi Pauli exemplo locum hunc in-
 de vivis coloribus adumbratum? Cujus ego
 ductu & auspiciis, duo illa epitheta speculi
 ἀετλίδων καὶ ἰσοπέσοι, malè ab Interpretibus
 conjuncta distinctione interpositâ diviserim: &
 posterius ad divinam imaginem retulerim:
 ἀετλίδων δὲ ἰσοπέσοι ἀετλίδων, καὶ ἰσοπέσοι θεοῦ
 εἰκόνα αὐτοῦ θεωροῦμεν τὸν πατέρα. Quoniam per
 ipsum tanquam per speculum sine macula, & ve-
 ram, sive animatam divinam imaginem ipse etiam
 Pater conficitur. Etenim cum Apostolus ad Co-
 lossa. ver. 15. Filium εἰκὼνα τοῦ ἀόρατου, imaginem
 Dei invisibilis appellasset, & Arius improbè ad
 stabiliendum errorem suum eo loco abuteretur,
 eleganti sane adjuncto nosse Author ἐμφυχος,
 sive animatam imaginem eundem appellat, ut
 similitudinem perfectissimam inter Patrem Fi-
 liumque significantissimâ voce contra hæreti-
 corum officias tueatur, & ζωὸν λόγον τοῦ ζω-
 οῦτος πατρός prodissè doceat. Cum enim duplex
 sit imago, ut Scholasticorum Antesignanus parte
 1. q. 35. & jam olim Epiphanius in Anomæo-
 rum hæresi cap. 3. docuit: Altera in re ejusdem
 nature, ut imago Regis in Filio: altera in re
 diversæ nature expressâ: qualis est imago Prin-
 cipis in nummo, vel tabula, aut statua. Sive, ut
 Epiphanius verbis utar: altera, οὐκ ἔστι ζωοποι-
 ῶσα ἰκὼν: altera δὲ ζωοποιῶσα εἰκὼν, vel
 per aliam quamcunque materiam diversam,
 & ἀνομοίωτον expressâ, Arius, ejusque secta-
 tores Filium Patris imaginem posteriori mo-
 do intellexere, ut diversæ à Patre nature
 eum esse evincerent. Quin imò hoc ipso Fi-
 lium minorem Patre ostendere conati sunt, D
 quia Patris imago vocatur. Ita Marcellus apud
 Eusebium libro 1. ex Asterii mente affirmat:
 τοσοῦτον τὸν θεὸν τὰ λόγια εἰσέφηρον, ὅσον καὶ ἄνθρω-
 πος τῷ ἑαυτοῦ εἰκόνι. & ἴσχυει δοκεῖν. Hoc est: De-
 us in tantum à Verbo suo differre videtur, in quan-
 tum homo ab imagine sua. Idem Marcellus Ca-
 tholicam Asterii assertionem exagitant, qua Ver-
 bum invariata Patris imaginem affirmave-
 rat, multis debacchatur, quæ & apud
 Eusebium & Epiphanium hæresi 72. ex Acacio
 habentur. Sed fanatici hominis deliria casti-
 gans Acacius: Tu, inquit, Dei imaginem
 ἀζωὸν θεωροῦσάς, sive, vita ipsa privans, neque
 Dominum, neque Deum esse concedis; sed im-

mobilem duntaxat imaginem, ἰωνὶ ἀφορεῖ καὶ
 ἀζωὸν, ut anima vitaque destitutam: viventis
 autem viventem Dei imaginem esse negas.
 Idem quoque Epiphanius hæ. 76. contra Æti-
 um Anomæorum principem, Filium ex Pa-
 tre natum contendit, ut Deum de Deo, lu-
 men de lumine, æqualem per omnia & con-
 substantialem Patri; cujus, inquit, imago est
 καὶ ἀφύχτος, ἀλλὰ πατρὸς χαρακτηριστικὸς ὄψις: Non ex-
 pers anima, sed paternum genus exprimens. Hæc
 Epiphanius. Neque dissentit Eusebius, qui
 cum libro 2. Theologie Ecclæs. varia promul-
 set loca, quæ Patris divinitatem gloriamque
 prædicant, addit deinde, horum omnium Uni-
 genitum Dei Filium imaginem cogitandum
 esse: ὡς ἀφύχτος ὄψις, ἀλλ' ὡς ἐν ἑαυτῷ ζωοποι-
 οῦν ἰκὼν: Non tanquam in materia inanimi, sed ut
 in Filio vivente expressam. Quibus verbis egre-
 giè duplex illa imaginis ratio ex Epiphanius
 & D. Thoma à nobis proposita explicatur: qua-
 rum altera ἀφύχτος, ex Acacii & Eusebii verbis;
 altera ζωὸν καὶ ἐμφυχὸν, ex correcto à nobis Ale-
 xandri loco vocari poterit; Quin etiam ex ipso
 Eusebio libro 1. contra Marcellum Ancyra-
 num, ubi commemoratis ejus delictis quo-
 rum modò meminimus, hominem valde ex-
 cutire ait; nec considerare: ὡς καὶ ὁ γὰρ δούνατος
 ἐμφυχὸς ποτὶ εἰκόνα ἰδίου πατρὸς κληθῆναι: Possè et-
 iam Filium vivam Patris imaginem dici, cum sit
 Patri quædam simillimus. Quam ille sententiam mul-
 to copiosius explicat lib. 5. Evang. Demonstr. ca-
 pite 4. ubi docet, sicuti Regis imaginem pro-
 pter ipsum Regem veneramus; ita etiam Fi-
 lium unigenitum unicam Dei Patris invisibi-
 lis imaginem, Deitatis honore prosequendum:
 utpote, qui naturâ Deus est de Deo, καὶ ὁ δὲ θεὸς
 σὺν ἡμῶν θεὸς τῶν ἐμφυχῶν καὶ ζωοποιῶσαν εἰκό-
 να, καὶ πάντα τὰ πατρὶ παρομοιωμένον: Et per
 omnia Dei Patris animatam & vivam, & intelli-
 gentem imaginem, Patrique in omnibus simillimam
 conservat. Videtis, ni fallor, Auditores, quàm
 bene Alexander Filium Dei ἐμφυχὸν θεὸν εἰκόνα
 appellet, & quàm ea vox nihil humile & indi-
 gnum Deo tribuat; sed summam, & ad vivum
 expressam naturæ gloriæque paternæ similitudi-
 nem nobis designet.

Eam portò vocem ex medio Græciæ usu de-
 sumptam, nescio cujus veteris Authoris sen-
 tentia apud Stobæum testatur: Cui Rex ἐμφυ-
 χος εἰκὼν θεοῦ dicitur. Ita Longinus notissimo illo
 elogio Eunapii: βεβαιοθῆναι ἐμφυχὸν καὶ περπα-
 τῆν μοσάιον. Et Marcellus Arcadii Imperatoris Ma-
 gister, Suida Lexicographo, minus fortè no-
 to, sed non minus eleganti encomio: ἡδὲ ἀφύ-
 χτος ἀφύχτος, ἢ τὸ γὰρ ἀφύχτος ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν τῆ
 ἐμφυχῶ. Omnis virtutis ornamentum, vel potius
 vivæ & animatæ quædam virtus. Græcæ hæc
 sermonis laucias feliciter expresserunt Latini.
 Quid enim Spirantia signa, & spirantia mollis
 ara, & vivi de marmore vultus, Maronis. Quid
 Propertii, Fivida & animosa signa. Quid Am-
 miani spirantia signorum signa, nisi ἐμφυχῶ
 Sed portum de proximo prospicio, quem sub-
 ibo, si ex variis quæ sub finem hujus Epi-
 stolæ Interpretes peccat, unum adhuc addidero,
 Alexan-

Alexander ut hæreticorum curiositatem freno injecto compefcatur *ὑπόστασις* filii, sive existendi modum ut dixi, *πάση τῇ γεννητῇ φύσει* impervestigabilem asserit; neque *πῶ τῶν λογικῶν φύσει* comprehendere posse, quomodo Pater genuit Verbum. In utroque hallucinatur novus noster Interpretes. Primum quidem quod *πῶ γεννητῆ φύσει*, de qua superius egi, naturam mortalem reddidit. Neque enim tam angustis limitibus creata natura circumferenda, cum & Angeli sint *γεννητοὶ* sive creati, quos tamen mortales cum saniori Theologorum parte haud quaquam appellaverim. Neque melius in secundo membro *ἢ τῶν λογικῶν φύσει*, natura humanationisque participes explicatur. Nisi quis *ἐν δια δυνῶν* Interpretem reddidisse existimet. Sanè ad naturam *τῶν λογικῶν* etiam Angelos, & quidem præcipuo jure pertinere quis dubitet? Quibus tamen æque ac hominibus, divinx generationis arcanum ignotum & ineffabile esse, testatur etiam ipse Alexander superius pag. 12. *Unigeniti subsistentia*, inquit, *non solum Evangelistarum solertiam, sed fortassis etiam Angelorum intellectum superat.* Sed quod noster in dubio relinquere videtur, id cæteri Patres disertim & constanter affirmant. Et nunc quidem ex Græcis unus mihi Eusebius testimonio dicendo adsit. Is lib. 1. Theol. Eccl. cap. 12. Unigeniti generationem non nobis solum impervestigabilem affirmat, *ἀλλὰ ἔ, πάσι ταῖς κρείττοσιν ἢ καθ' ἡμᾶς δυνάμεσι*; Sed etiam

cunctis superioribus virtutibus. Accedat ex Latinis Ambrosius, lib. 1. de fide cap. 5. *Mihi impossibile est generationis scire secretum. Mens deficit, vox silet, non meatantum, sed & Angelorum.*

Qui locus & me opportune silentii admonet, ut decurso dissertationis stadio lampada aliis tradam.

Problematis loco, sequenti congressu examinandum propono locum M. Aurelii Antonini Imp. & Philosophi. Is 3. Commate libri 11. de propria vita rectè instituenda, contemptum rerum omnium facilem esse ait, animo semper prompto & parato ad discedendum è corpore, modo promptitudo ista proficiscatur à certo judicio: *μη εἴ, φιλιώ παρὰ τῆ, ἀεὶ ἐν ἡσυχίᾳ.* Quibus verbis cum *φιλοσοφία* Imperator SS. Martyrum in morte pro Christo oppetenda alacritatem & constantiam perstringat, velim enuclearius disquiri quid verba ista *κατὰ φιλιώ παρὰ τῆ* sibi velint.

Habita Romæ in Academia Basiliana, anno 1636. audientibus Eminentissimis Cardinalibus.

FRANCISCO BARBERINO.

&..... BRANCACCIO.

